

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2004. július 15. *

A C-459/02. sz. ügyben,

a Bírósághoz a Cour de cassation (Luxemburg) által az EK 234. cikk alapján benyújtott, az e bíróság előtt

Willy Gerekens,

az **Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola**

és

a **Luxemburgi Nagyhercegség**

között folyamatban lévő eljárásban a jogbiztonság és a visszaható hatály tilalma általános közösségi elveinek értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában egy, a tejtermelési kvóták körében — egy előző, a Bíróság által diszkriminatívnak minősített jogszabály felváltására — hozott nemzeti jogszabályt érintően, amely lehetővé teszi az említett termelési kvótáknak a tej- és tejtermékpiac közös szervezéséről szóló 804/68/EGK tanácsi rendeletet módosító 1984. március

* Az eljárás nyelve: francia.

31-i 856/84/EGK tanácsi rendelet (HL L 90., 10. o.), valamint a 804/68/EGK tanácsi rendelet 5c. cikkében foglalt járulék tej- és tejtermékágazatban történő alkalmazásáról szóló általános rendelkezéseket tartalmazó, 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelet (HL L 90., 13. o.) hatálybalépése utáni, de a felváltott nemzeti szabályozási rendszerben történt túllépésének a visszaható hatállyal történő szankcionálását,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas, a harmadik tanács elnökeként eljárva, R. Schintgen és N. Colneric (előadó) bírák,

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: R. Grass,

figyelembe véve a következők által előterjesztett írásbeli észrevételeket:

- W. Gerekens és az Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola képviseletében F. Entringer ügyvéd,
- a Luxemburgi Nagyhercegség képviseletében F. Hoffstetter, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Pierret ügyvéd,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében G. Berscheid és C. Cattabriga, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel az előadó bíró jelentésére,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

2002. november 14-i ítéletével, amely 2002. december 19-én érkezett a Bírósághoz, a Cour de cassation az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be a jogbiztonság és a visszaható hatály tilalma általános közösségi jogi elveinek értelmezése tárgyában egy, a tejtermelési kvóták körében — egy előző, a Bíróság által diszkriminatívnak minősített jogszabály felváltására — hozott nemzeti jogszabályt érintően, amely lehetővé teszi az említett termelési kvótáknak a tej- és tejtermékpiac közös szervezéséről szóló 804/68/EGK tanácsi rendeletet módosító 1984. március 31-i 856/84/EGK tanácsi rendelet (HL L 90., 10. o.), valamint a 804/68/EGK tanácsi rendelet 5c. cikkében foglalt járulék tej- és tejtermékágazatban történő alkalmazásáról szóló általános rendelkezéseket tartalmazó, 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelet (HL L 90., 13. o.) hatálybalépése utáni, de a felváltott nemzeti szabályozási rendszerben történt túllépésének a visszaható hatállyal történő szankcionálását.

- 2 A kérdés a W. Gerekens tejtermelő, illetve az Association agricole pour la promotion de la commercialisation laitière Procola (a továbbiakban: Procola) és a Luxemburgi Nagyhercegség közötti jogvita keretében merült fel, annak a kárnak a kapcsán, amelyet ez utóbbi állítólag a tejre vonatkozó kiegészítő illetékre vonatkozó közösségi szabályozás hibás alkalmazása során okozott.

A jogi háttér

A közösségi szabályozás

- 3 A 856/84/EGK és a 857/84/EGK rendeletek 1984. április 1-jétől kezdve olyan kiegészítő illetéket vezettek be, amely a — minden egyes tagállam számára garantált összmenyiség keretein belül — minden egyes termelőre vagy felvásárlóra nézve meghatározandó referenciamennyiséget meghaladó átadott tehéntejmenyiség alapján került kiszabásra. A kiegészítő illeték alól mentes mennyiség vagy a termelő által átadott, vagy a tejfeldolgozóban beszerzett tej vagy tejjel egyenértékű termék mennyiségével volt egyenlő, aszerint, hogy az érdekelt tagállam a referenciaévben melyik módozatot választotta.
- 4 A 856/84/EGK rendelet (a továbbiakban: 856/84/EGK rendelet) által módosított, a tej- és tejtermékpiac közös szervezéséről szóló, 1968. június 27-i 804/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 148., 13. o.) 5c. cikkének első bekezdése szerint:

„[...]”

Az illeték szabályozása a tagállamok minden régiójában a következő módzatok egyike szerint lép életbe:

A módzat

- Minden tejtermelő köteles illetéket fizetni azon tej és/vagy tejjel egyenértékű termék mennyisége után, amelyet a felvásárlónak átadott, és amely a kérdéses 12 hónapos időszakban meghaladja a meghatározandó referenciamennyiséget.

B módzat

- Minden tej- vagy tejtermék-felvásárló köteles illetéket fizetni azon tej vagy tejjel egyenértékű termék mennyisége után, amelyet a termelőtől átvett, és amely a kérdéses 12 hónapos időszakban meghaladja a meghatározandó referenciamennyiséget.
- Az illetékfizetésre kötelezett felvásárló csak a növelt mennyiséget átadó termelőkre ruházza át az illetéket, olyan arányban, ahogyan azok hozzájárultak a felvásárló referenciamennyiségének meghaladásához.”

5 A 857/84/EGK rendelet 2. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A 804/68/EGK rendelet 5c. cikkében meghatározott referenciamennyiség értéke egyenlő a termelő által az 1981. naptári évben (A módzat) átadott tej vagy tejjel

egyenértékű termék 1%-kal növelt mennyiségével, illetve a felvásárló által az 1981. naptári évben (B módozat) átvett tej vagy tejjel egyenértékű termék 1%-kal növelt mennyiségével.

(2) A tagállamok mindenesetre előírhatják, hogy területükön az 1. bekezdés szerinti referenciamennyiség értéke az 1982. vagy az 1983. naptári évben átadott, illetve átvett tej vagy tejjel egyenértékű termék mennyiségével legyen azonos, amelyhez olyan százalékarány rendelhető, amellyel nem lépik túl a 804/68/EGK rendelet 5c. cikkében meghatározott garantált mennyiséget. Ez a százalék az illetékfizetésre kötelezettek egyes kategóriái által átadott mennyiség, az egyes régiókban az 1981 és 1983 között átadott mennyiség alakulása, illetve az illetékfizetésre kötelezettek egyes kategóriái által ugyanezen időszak alatt átadott mennyiség alakulása szerint változtatható, a 804/68/EGK rendelet 30. cikkében foglalt eljárás szerint meghatározandó feltételek mellett.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett százalékok alkalmazásával a tagállamok garantálhatják a 3. és a 4. cikk alkalmazását.”

6 Ugyanezen rendelet 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja, valamint (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tejtermelés országos, regionális vagy begyűjtési területek szintjén történő szerkezetátalakítása érdekében a tagállamok az A és B módozat alkalmazásának keretében:

a) azoknak a termelőknek, akik vállalják, hogy végleg felhagynak a tejtermeléssel, kompenzációt fizethetnek, egy- vagy többéves részletekben;

[...]

(2) A felszabadult referenciamennyiséget — szükség esetén — az 5. cikk szerinti tartalékmennyiséghez kell hozzáadni.”

- 7 A 804/68/EGK rendelet 5c. cikkében foglalt kiegészítő illeték alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 1984. május 16-i 1371/84/EGK bizottsági rendelet (HL L 132., 11. o.) 6. cikke (1) bekezdésének d) pontja az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A B módozat keretében a felvásárló referenciamennyisége kiigazításra kerül, különös tekintettel:

[...]

- d) a 857/84/EGK rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerinti behelyettesítés eseteire, beleértve azt az esetet is, ha a termelő másik felvásárlót választ.”

A nemzeti jogi szabályozás

- 8 A közösségi jogszabály végrehajtása Luxemburgban az első, 1984. április 1-jétől 1985. március 31-ig terjedő időszakra a tej után fizetendő kiegészítő illetéknek a Luxemburgi Nagyhercegség területén történő alkalmazásáról szóló, 1984. október 3-i

nagyhercegi rendelettel (*Mémorial* 1984., 1486. o., a továbbiakban: 1984. évi nagyhercegi rendelet), az ezt követő időszakokra pedig az ugyanezen címet viselő 1985. november 12-i nagyhercegi rendelettel (*Mémorial* 1985., 1256. o., a továbbiakban: 1985. évi nagyhercegi rendelet) történt.

- 9 A 804/68 rendelet 5c. cikke szerinti két lehetséges végrehajtási módzat közül a Luxemburgi Nagyhercegség a B módozatot választotta.
- 10 A 857/84 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének megfelelően a nevezett állam az 1981. évet választotta referenciaévként. Az így meghatározott alapmennyiséghez azonban olyan együttthatókat is hozzárendeltek, amelyek tekintetbe vették a különböző felvásárlók számára 1981 és 1983 között átadott tejmennyiségnek a Luxemburgban történt átadások átlagos alakulásához viszonyított alakulását.
- 11 A luxemburgi szabályozás azt is lehetővé tette, hogy a termeléssel spontán felhagyó termelők egyéni referenciamennyiségeit a nemzeti tartalék helyett azon — átvevőknek minősülő — tejfeldolgozók részére ruházzák át, amelyek részére a szállítás történt; pedig ez a lehetőség nem szerepelt az — 1371/84/EGK rendelet 6. cikke (1) bekezdésének d) pontjával, a 857/84/EGK rendelet 4. cikk (1) bekezdésének a) pontjával, valamint 2. bekezdésével együtt olvasott — 857/84/EGK rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében szereplő B módozat keretében.
- 12 E jogi szabályozás tekintetében (a továbbiakban: a régi szabályozás) a Bíróság a 201/85. sz. és 202/85. sz., Klensch és társai egyesített ügyekben 1986. november 25-én hozott ítéletében (EBHT 1986., 3477. o.) a következőképpen határozott:

- „1) A Szerződés 40. cikkének (3) bekezdésében megfogalmazott diszkriminációs tilalommal ellentétes az, hogy az 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelet 2. cikke alapján valamelyik tagállam az 1981-es évet válassza referenciaévként, ha — piacának saját feltételeit tekintetbe véve — ezen opciónak a tagállam területén történő alkalmazása a Közösség termelői között hátrányos megkülönböztetést okoz.
- 2) A szabályozásban határozottan előírt esetek kivételével, az 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelet 2. cikkével ellentétes az, hogy az e rendelkezés alapján az 1981-es évet referenciaévként választó tagállam oly módon határozza meg a felvásárlók referenciamennyiségét, hogy az ezen időszak alatt általuk felvásárolt tejmennyiséghez hozzárendeli az egyes illetékfizetésre kötelezettek átadási szintjének meghatározásához modulált százalékarányt.
- 3) Az 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelettel ellentétes az, hogy egy, a B módozatot választó tagállam a tevékenységével felhagyó termelő referenciamennyiségét nem a nemzeti tartalék részére, hanem azon felvásárló részére ruházza át, akinek a nevezett termelő utoljára teljesített szállításokat.”
- 13) Az idézett Klensch és társai ítélet következtében 1987. február 26-i ítéletével a Conseil d'État (Luxemburg) az előtte folyó ügyekben megsemmisítette azokat a miniszteri határozatokat, amelyek az egyéni kvótákat a nemzeti jogszabály alapján határozták meg.
- 14) Jogszabályi téren a tejre vonatkozó kiegészítő illeték rendszerének a Luxemburgi Nagyhercegség területén történő alkalmazásáról szóló, 1987. július 7-i nagyhercegi rendelet 17. cikke (*Mémorial* 1987., 850. o., a továbbiakban: az 1987. évi nagyhercegi

rendelet) hatályon kívül helyezte az 1985. évi nagyhercegi rendeletet, valamint más, ezt megelőző rendelkezéseket, és új illetékrendszert vezetett be (a továbbiakban: az új szabályozás).

- 15 Az 1987. évi nagyhercegi rendelet visszaható hatályát az 1987. augusztus 27-i törvény vezette be, amely az 1987/88. évet megelőző tejipari gazdasági évekre is alkalmazhatóvá tette a tejre vonatkozó kiegészítő illeték rendszerének a Luxemburgi Nagyhercegség területén történő alkalmazásáról szóló, 1987. július 7-i nagyhercegi rendelet rendelkezéseit (*Mémorial* 1987., 1698. o.). E törvény egyetlen cikke előírja, hogy a nevezett rendelet a tejre vonatkozó kiegészítő illeték alkalmazásának tizenkét hónapos időszakaira alkalmazható, amely időszakok 1984. április 2-án, 1985. április 1-jén, illetve 1986. április 1-jén kezdődtek, valamint előírja a referenciamennyiségek e rendelet alapján történő új elosztását is.
- 16 Az 1987. évi nagyhercegi rendelet 1. cikke fenntartja a luxemburgi hatóságok előzetes választását, azaz a B módozatot. Ugyanakkor e rendelet 3. cikkének (1) bekezdése nem 1981-et, hanem 1983-at teszi meg referenciaévné, amely tekintetében a szállított tej mennyisége egy teljes százalékértékkel alacsonyabb, ami két tényező eredője: az egyiket az érintett termelő által a felvásárlónak 1983-ban szállított tej mennyisége határozza meg, a másikat pedig a felvásárló számára ez utóbbi év során szállított tej mennyiségének az ugyanazon vállalkozás által 1981-ben szállított tej mennyiségéhez viszonyított növekedése. A rendelet már nem írja elő, hogy a tevékenységükkel felhagyó termelők egyéni referenciamennyiségeit átruházzák az e mennyiségeket felvásárlókra.
- 17 Az új szabályozás végrehajtása során a luxemburgi Mezőgazdasági Minisztérium 1984. április 2-től kezdve minden egyes fejesi évre rögzítette a felvásárlókra vonatkozó kvótákat. A luxemburgi hatóságok az érdekelt termelőkkel szemben nem alkalmaztak magasabb adókat, mint azt az 1984. és az 1985. évi nagyhercegi rendeletek értelmében alkalmazniuk kellett volna. A legkedvezőbb megoldás került alkalmazásra.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 18 W. Gerekens egyike annak a 64, a Procolával társult luxemburgi tejtermelőnek, akiknek az 1985/86-os és az 1986/87-es fejési évekre meg kellett fizetniük a tejure vonatkozó kiegészítő illetéket. A luxemburgi Mezőgazdasági Minisztérium 1988. március 15-i, a Procolához címzett leveléből megállapítható, hogy W. Gerekens esetében a régi szabályozás alapján megállapított kiegészítő illeték mértéke 297 298 LUF lett volna, míg az új szabályozás szerint a kiegészítő illeték összege 114 860 LUF volt. A termelő számára kedvezőbb megoldás szerint ez utóbbi összeget vették tekintetbe, de az összeg 14 334 LUF késedelmi kamattal emelkedett meg. W. Gerekens és a Procola az összeg visszatérítését kérték a Luxemburgi Nagyhercegségtől, azzal érvelve, hogy a régi nemzeti szabályozás visszaható hatállyal történő alkalmazása törvénytelen volt. Kérelmük azon a feltételezett káron alapul, amelyet a nevezett állam által a nemzeti szabályozásban, illetve a tejure vonatkozó kiegészítő illetékekkel kapcsolatos közösségi rendelkezések alkalmazása során elkövetett hibák miatt szenvedtek el.
- 19 Miután kérelmeiket az elsőfokú és a fellebbviteli fórumok egyaránt elutasították, W. Gerekens és a Procola fellebbezést nyújtottak be a Cour de cassationhoz.
- 20 A Cour de cassation — mivel úgy ítélte meg, hogy a jogvita a közösségi jog értelmezésének olyan kérdését veti fel, amely nem volt még tárgya analóg tényállásban hozott előzetes döntéshozatali határozatnak — az eljárás felfüggesztése mellett döntött, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Vajon a jogbiztonság és a visszaható hatály tilalmának általános közösségi jogi elveivel ellentétes-e, hogy az olyan típusú, termelési kvótákat megállapító közösségi jogszabály, mint a tej- és tejtermékpiac közös szervezéséről szóló 804/68/EGK tanácsi rendeletet módosító, 1984. március 31-i 856/84/EGK tanácsi rendelet,

valamint a 804/68/EGK rendelet 5c. cikkben foglalt illeték tej- és tejtermékágazatban történő alkalmazásáról általános rendelkezéseket tartalmazó, 1984. március 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelet alkalmazása érdekében valamely tagállam egy, a Bíróság által diszkriminatívnak minősített jogszabály felváltására új jogszabályt fogad el, amely lehetővé teszi a termelési kvótáknak az említett rendeletek hatálybalépése utáni, de a felváltott nemzeti szabályozási rendszerben létrejött túllépésének visszaható hatállyal történő szankcionálását?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 21 A közösségi jogrendben elismert általános elvek védelméből eredő követelmények a közösségi jogszabályok alkalmazása során is kötelezik a tagállamokat.

- 22 Ezen általános elvek közé tartozik a jogbiztonság elve (lásd a C-453/00. sz., Kühne & Heitz-ügyben 2004. január 13-án hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 24. pontját).

- 23 Bár a jogbiztonság elvével általában ellentétes az, hogy egy közösségi jogi aktus időbeli hatálya a közzétételét megelőző időponttól kezdődjék, ez kivételesen mégis lehetséges, ha az elérendő cél ezt követeli, és ha tiszteletben tartják az érdekelt jogos elvárásait (lásd a C-143/88. sz. és C-92/89. sz., Zuckerfabrik Süderdithmarschen és Zuckerfabrik Soest egyesített ügyekben 1991. február 21-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-415. o.] 49. pontját és a C-110/97. sz., Hollandia kontra Bizottság ügyben 2001. november 22-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-8763. o.] 151. pontját).

- 24 Hasonlóképpen: ha az elérendő cél azt követeli, és ha az érdekelték jogos elvárásait tiszteletben tartják, nem sérti a jogbiztonság elvét az, hogy egy nemzeti jogszabályt visszaható hatállyal kell alkalmazni.
- 25 Az alapiügyben említett kérdéses nemzeti jogszabály célja az, hogy — a 804/68/EGK rendelet 5c. cikkének (1) bekezdése által a tagállamokra rótt kötelezettségnek megfelelően — bevezesse a tejre vonatkozó kiegészítő illeték rendszerét. E rendszer célja, hogy a termelés korlátozásával a strukturális túlkínálat jellemezte tejpiacon visszaállítsa a kereslet és a kínálat egyensúlyát (lásd különösen a 84/87. sz. Erpelding-ügyben 1988. május 17-én hozott ítélet [EBHT 1988., 2647. o.] 26. pontját). Az adott cél csak akkor érhető el, ha az összes megtermelt mennyiséget, amely valamilyen módon a kereskedelmi forgalomba kerül, és ezáltal befolyásolja a keresletet és a kínálatot, az első, 1984. április 1-jén kezdődő tizenkét hónapos időszaktól kezdve veszik figyelembe.
- 26 A tagállam tehát kockáztatná a nevezett célt, és veszélyeztetné a tejre vonatkozó kiegészítő illeték rendszerének hatékonyságát, ha az e rendszer végrehajtását szolgáló, a közösségi joggal összeegyeztethetetlennek bizonyult nemzeti jogszabályt nem váltaná fel egy új, visszaható hatályú jogszabállyal. Nem lehet kivételt tenni a tejre vonatkozó illeték rendszerét megállapító jogszabályok végrehajtásának kötelezettsége alól, hiszen e jogszabályok a hatálybalépésüktől kezdve minden részükben kötelezőek.
- 27 Következésképpen az alapiügyben említetthez hasonló nemzeti jogszabály célja megkívánja, hogy a tejre vonatkozó kiegészítő illeték közösségi rendszerének helyes és hatékony végrehajtása érdekében az említett szabályozás visszaható hatályú legyen.
- 28 Ami az érdekelték jogos elvárásainak esetleges megsértését illeti, emlékeztetnünk kell arra, hogy a bizalomvédelem elvére minden olyan gazdasági szereplő

hivatkozhat, amelyben valamely közösségi intézmény megalapozott várakozásokat keltett (a C-22/94. sz., Irish Farmers Association és társai ügyben 1997. április 15-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-1809. o.] 25. pontja).

- 29 A bizalomvédelem elvére egy jogszabállyal szemben csak akkor lehet hivatkozni, ha maguk a hatóságok korábban olyan helyzetet teremtettek, amely jogos elvárásokat támaszthatott (lásd e tekintetben a C-179/00. sz. Weidacher-ügyben 2002. január 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-501. o.] 31. pontját). Ezen kívül, ha a gondos és körültekintő gazdasági szereplő képes előre látni egy érdekeit érintő jogszabály hatálybalépését, akkor a jogszabály hatálybalépésekor nem hivatkozhat a nevezett elvre (lásd e tekintetben a fent hivatkozott C-22/94. sz., Irish Farmers Association és társai ítélet 25. pontját).
- 30 Jelen esetben a felperesek elvárásait nem az 1984. és az 1985. évi nagyhercegi rendeletek időbeli hatályára alapozzák. Elvárásaikra csak az új szabályozás visszaható hatályának tilalmával kapcsolatban hivatkoznak.
- 31 E szabályozás története, ahogy azt a felperesek a Bíróság előtti észrevételeikben részletesen ismertették, nem tartalmaz olyan támpontokat, amelyek alapján meg lehetne állapítani, hogy a gazdasági szereplők jogos elvárásokat támaszthattak aziránt, hogy az 1984. április 1-je és az 1987. évi nagyhercegi rendelet hatálybalépésének időpontja közötti időszakot egy, a tejre vonatkozó kiegészítő illeték közösségi rendszerét bevezető nemzeti jogszabály nem fogja lefedni.
- 32 Az említett észrevételekből világosan látszik, hogy az illetékes nemzeti hatóságok sohasem hagytak kétséget afelől, hogy az 1984. és az 1985. évi nagyhercegi rendeleteket új, visszaható hatályú szabályozással fogják felváltani. Nemzeti szinten csak az okozott vitát, hogy hogyan lehet a jogszabálynak a luxemburgi joggal összeegyeztethető módon visszaható hatályt tulajdonítani.

- 33 Így a gazdasági szereplőknek, tehát az alapügy felpereseinek is, számolniuk kellett volna azzal, hogy az 1987. évi nagyhercegi rendelet visszaható hatállyal kerül végrehajtásra. Ezenkívül, tekintetbe véve a tejpiac folyamatos túlkínálatát és a tagállamok azon kötelezettségét, hogy az intézkedés hatálybalépésétől, azaz 1984. április 1-jétől kezdve be kell vezetniük a tejure vonatkozó kiegészítő illeték rendszerét, a gazdasági szereplőknek előre kellett volna látniuk az ilyen intézkedés bevezetését. Éppen ezért a 856/84/EGK és a 857/84/EGK rendeletek hatálybalépésétől kezdve nem számíthattak arra, hogy a termelők nem kerülnek a megállapított kvótákat meghaladó mennyiségű tehéntej után fizetendő kiegészítő illeték hatálya alá.
- 34 Az 1987. évi nagyhercegi rendelet visszaható hatályával nem áll szemben a felpereseknek az alapügyben felhozott azon érve, miszerint a kiegészítő illeték gazdasági szempontból a büntető rendelkezésekhez hasonló lenne, mivel a saját kvótáját túllépő termelőt pontosan a túltermelés arányának mértékében bünteti.
- 35 Valóban, a büntetőjogi jogszabályok visszamenőleges hatályának tilalma közös elv minden tagállam jogrendje számára, amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok — mint alapjog — megőrzéséről szóló európai egyezmény 7. cikkének (1) bekezdése fogad el, és amely szerves részét képezi azon általános jogelveknek, amelyeknek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja (a 63/83. sz. Kirk-ügyben 1984. július 10-én hozott ítélet [EBHT 1984., 2689. o.] 22. pontja és a C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-4023. o.] 42. pontja).
- 36 Mindenesetre a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a kiegészítő illeték nem tekinthető a kiegészítő illeték tej- és tejtermékágazatban történő alkalmazásának módosztatát megállapító, 1993. március 9-i 536/93/EGK bizottsági rendelet (HL L 57., 12. o.) 3. és 4. cikkében előírt bírsággal analóg szankciónak (lásd a C-231/00., a C-303/00. és a C-451/00. sz., Cooperativa Lattepiù és társai egyesített ügyekben 2004. március 25-én hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 74. pontját, valamint a C-480/00 – C-482/00., a C-484/00., a C-489/00 – C-491/00. és a C-497/00 – 499/00. sz., az Azienda Agricola Ettore Ribaldi és társai egyesített ügyekben 2004. március 25-én hozott ítélet [az EBHT-ban még nem tették közzé] 58. pontját).

37 A kiegészítő illeték ugyanis a piacpolitikából vagy a strukturális politikából eredő megszorítás. A mezőgazdasági piacok szabályozását célzó beavatkozások egyik eszköze, és a tejágazat költségeinek finanszírozására szolgál. Ebből következik, hogy azon a nyilvánvaló célján túl, hogy a tejtermelőket kötelezze saját referenciamennyiségeik betartására, a kiegészítő illetéknek gazdasági célja is van, hiszen biztosítja a Közösség részére a termelők által előállított és a saját kvótájukat meghaladó mennyiség kezeléséhez szükséges alapokat (lásd a fent hivatkozott Cooperativa Lattepiù és társai ügyben hozott ítélet 74. és 75. pontját, valamint az Azienda Agricola Ettore Ribaldi és társai ügyben hozott ítélet 58. és 59. pontját).

38 A fenti megállapításokra tekintettel az előterjesztett kérdésre adandó válasz az, hogy a jogbiztonság és a visszaható hatály tilalmának általános közösségi jogi elveivel nem ellentétes az, hogy — a 856/84/EGK tanácsi rendelethez és a 857/84/EGK tanácsi rendelethez hasonló, termelési kvótákat megállapító közösségi jogszabály alkalmazása érdekében — valamely tagállam egy, a Bíróság által diszkriminatívnak minősített jogszabály felváltására új jogszabályt fogad el, amelyet visszaható hatállyal alkalmaznak a termelési kvóták említett rendeletek hatálybalépése utáni, de a felváltott jogszabályi rendszerben történt túllépésére.

A költségekről

39 A Bíróságnál észrevételt előterjesztő luxemburgi kormány, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek nem téríthetők meg. Mivel ez az eljárás az alap-eljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács)

a Cour de cassation 2002. november 14-i ítéletével hozzá intézett kérdésre válaszolva a következőképpen határozott:

A jogbiztonság és a visszaható hatály tilalmának általános közösségi jogi elveivel nem ellentétes az, hogy — a tej- és tejtermékpiac közös szervezéséről szóló 804/68/EGK tanácsi rendeletet módosító 1984. március 31-i 856/84/EGK tanácsi rendelethez, valamint a 804/68/EGK tanácsi rendelet 5c. cikkében foglalt illeték tej- és tejtermékágazatban történő alkalmazásáról általános rendelkezéseket tartalmazó, 1984. márciusi 31-i 857/84/EGK tanácsi rendelethez hasonló, termelési kvótákat megállapító közösségi jogszabály alkalmazása érdekében — valamely tagállam egy, a Bíróság által diszkriminatívnak minősített jogszabály felváltására új jogszabályt fogad el, amelyet visszaható hatállyal alkalmaznak a termelési kvótáknak az említett rendeletek hatálybalépése utáni, de a felváltott nemzeti szabályozási rendszerben történt túllépésére.

Rosas

Schintgen

Colneric

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. július 15-i nyilvános ülésen.

R. Grass

A. Rosas

hivatalvezető

a harmadik tanács elnöke